

پیدایش دریای پارس (خلیج فارس)

نویسنده : روزبه پارساپور

خلیج فارس بازمانده گودال بزرگی است که از دوران گذشته زمین شناختی – تحت تاثیر فشار ناشی از آتشفشانهای فلات ایران بوده است و پایداری فلات عربستان در برابر این واکنشها تکتونیکی سبب ایجاد و توسعه پهنا – ژرفای آن شده است (علی درویش زاده ۱۳۷۰)

دانشمندان زمین شناس معتقدند که در دوران اول زمین شناسی ، حدود پانصد میلیون سال پیش از این ، خشکیهای نیم کره جنوبی به هم پیوسته بوده اند و قاره واحدی به نام گندوانا را تشکیل داده بود . این قاره بزرگ از يك سو سراسر برزیل و آفریقای جنوبی و از سوی دیگر قسمتی از هندوستان و گوشه ای از ایران و عربستان و تمام استرالیا و قطب جنوب را در بر میگرفته است .

۱۴۰ میلیون سال قبل در آغاز دوران دوم شکاف بین اروپا و آمریکا وسیع تر گشت و شکاف بین هند و استرالیا – زمینه تشکیل اقیانوس هند را فراهم ساخت . ۴۵ میلیون سال قبل در آغاز دوره سوم – حوضه اقیانوس اطلس پیدا شد. آمریکای جنوبی از آفریقا جدا شد و استرالیا نیز از قطب جنوب دور افتاد و به طرف شرق حرکت کرد و سپس اقیانوس هند تشکیل شد. شکاف بین آسیا و آفریقا نیز مقدمه پیدایش دریای مکران (عمان) را فراهم ساخت. در ۳۵ میلیون سال قبل در اواسط دوران سوم – شکاف مکران گسترش یافت و شبه جزیره هندوستان ابتدا به طرف شرق و سپس به شمال تغییر جهت داد و دنباله شکاف مکران به صورت خلیج باریکی درآمد که آغاز پیدایش دریای پارس را اثبات میکند.

بعدها بر اثر جنبشهای بزرگ مرکزی زمین ، در این قاره شکستها و جدائیها روی داده ، اقیانوس هند گسترده‌تری یافته و با دریای بسیار پهناوری که تنبیس نامیده اند پیوستگی یافت است . دانشمندان می گویند دریای بسیار وسیع و گسترده تنبیس سراسر منطقه وسیعی را که اکنون جزایر مالزی و کشورهای : هندوستان ، پاکستان ، ترکیه ، ایران و سرزمینهای قفقاز در آن واقع است را می پوشانده است .

پس از گذشت هزاران سال (در دوران سوم) چین خوردگیهای عظیمی در زمین بوجود آمده که بر اثر آن کوههای آلپ ، البرز و هیمالیا پدیدار شده اند و آن دریای عظیم قطعه قطعه شد که حاصل آن دریای سیاه ، دریاچه کاسپین دریاچه اورال و غیره از بقایای آن است . به دنبال این تحولات سی و پنج میلیون سال پیش از این زمان ، در دوران سوم معرفه الارضی شبه جزیره هندوستان اول به جانب خاور ، سپس به سوی شمال بالا رفت و بر اثر جنبشها در دنباله شکاف مکران (عمان) دریای پارس پیدا شد . دریای سرخ و خلیج عدن و کوههای فلات پهناور ایران حاصل شکستگیها و جنبشهای دیگر است .

دریای پارس در آغاز ، بسیار پهناور و وسیع بوده . به صورتیکه قسمت بیشتر جلگه های برازجان ، بهبهان و خوزستان ایران را تا به کوههای زاگرس تا اواخر دوره سوم زمین شناسی در زیر آب بوده اند و رودهای دجله و فرات جدا جدا به آن دریا می ریخته اند .
(فرهانی ۱۳۷۲ - ۲۱)

جنوب آسیا پس از چین خوردگی ها عهد سوم و متلاشی شدن قاره گندوانا بارها در معرض تهاجم و تجاوز آبهای اقیانوس هند واقع شد . سرزمین سرانندیب بر اثر جزر و مدهای مهیب از هند جدا افتاد و مالایا ، هندوستان و عربستان بر اثر تجاوز آب به شکل شبه جزیره در آمدند و دریای سرخ که در آغاز از متلاشی شدن دریای عظیم تنبیس و پیدایی آن تنها با مدینترانه راه داشت از طریق باب المندب به اقیانوس هند مربوط گردید . دریای پارس امروزه با وسعتی در حدود ۲۳۷۴۷۳ کیلومتر مربع (اندازه گیری شده توسط مدیریت هیدروگرافی سازمان جغرافیایی ایران، سال ۱۳۸۶) پس از خلیج مکزیکو و خلیج هودسن سومین خلیج بزرگ جهان محسوب می شود.

لازم به ذکر است که مطالعات پارس در خلیج فارس بیش از شش سطح را نشان میدهد که آثار آن در اعماق ۹ - ۱۸ و ۱۰۰ متری عمق خلیج فارس ردیابی شده اند. وی بر اساس شواهد مرفولوژیک اثبات کرده است که حداقل ۳ بار خلیج فارس تا مجاورت تنگه هرمز عقب نشینی کرده و خشک شده است. اما طبق مطالعات پارس این رخدادها همگی قبل از ۱۷ تا ۲۰ هزار سال پیش اتفاق افتاده است. (رامشت ۱۳۸۲ - ۲۸)